

De zender van Herrijzend Nederland.

Klaas Robers

Bij het uitbreken van de oorlog had het Nat.Lab. aan de Kastanjelaan een afdeling waar men de manshoge watergekoelde lampen voor krachtige middengolfzenders testte. Deze werden geproduceerd in het gebouw aan de Emmasingel, maar het testen en ontwikkelen van nieuwe typen

was een taak van een afdeling van het Lab.

Een van de drijvende krachten hier was Cor Gehrels, die als zendamateur PA0QQ, alles van zenders wist. Op zijn initiatief is de testinstallatie zo verbouwd dat er in een handomdraai een krachtige radiozender voor de middengolf van gemaakt kon worden. Alle specifieke onderdelen hiervoor konden binnen een minuut verwijderd en zodanig verspreid opgeborgen worden, dat niemand een radiozender in de overgebleven testinstallatie voor zendbuizen zou herkennen. Zo af en toe moest deze zender wel proefdraaien, want ook met nieuwere typen zendbuizen moest de zender overweg kunnen.

Op onregelmatige tijdstippen kwam de bezetter de testinstallatie controleren. Daarom zat tijdens de werkuren de testruimte van binnenuit op slot. Er konden dan zeer hoge spanningen onafgeschermd aanwezig zijn en het was duidelijk dat je er niet zomaar binnen moest lopen.

Voor wanneer het toch nodig was de ruimte van buitenaf te betreden, had men een "intercom" gebouwd, destijds een noviteit. Het ding heette van meet af aan "TLI" (spreek uit op

z'n Engels: "tie el aai"). Wanneer de bezetter de testruimte wilde controleren, moest men zich melden via de TLI. Van binnen werd dan geantwoord dat eerst de hoogspanningen uitgezet moesten worden en de onder spanning staande delen ontladen zouden worden. Snel verwijderde men ook de spoelen en condensatoren die voor een zender karakteristiek zijn en deze werden opgeborgen. De deur werd dan met alle egards ontsloten en de controlerende Duitsers mochten naar binnen. Dit is steeds goed gegaan.

Toen de geallieerden op 18 september Eindhoven bevrijdden, stond daar dus al een krachtige radiozender klaar. Er is toen een antenne gespannen tussen het Veemgebouw (gebouw SDM) en

de toren van de (toen) protestantse kerk aan de Schootsestraat.

Het midden van de draad kwam dan juist boven het Nat. Lab. te hangen en dat was precies zoals je het wilt hebben: samen met

de draad naar de zender toe een T-antenne. Het bronsdraad hiervoor moet al tijdens de oorlog ergens goed verstopt hebben gelegen, koper moest je inleveren, de bezetter was daar gek op. Op 3 oktober kwam de zender als "Herrijzend Nederland" op een golflengte van 422 meter in de lucht.

Cor Gehrels heeft dit helaas niet mogen meemaken. Eind 1943 werd hij opgepakt bij het onderbrengen van gestrande geallieerde piloten en hij ging daarna de gebruikelijke weg van wat in die tijd verraders werden genoemd.